

SUNNUNTAI

Joukon komeat kiharat muistetaan vielä, yli 77 vuotta hänen kuolemansa jälkeen. Itse hän häpesi niitä.

Jouko Nikula oli pääsemässä armeijasta siviiliin, kun talvisota alkoi.

Kahdesti haudattu

Talvisotaa oli käyty vasta kymmenen päivää, kun vänrikki Jouko Nikula kaatui joulukuussa 1939. 77 vuotta ja 166 päivää myöhemmin suku kokoontui laskemaan hänet viimeiselle leposijalleen.

Satu Vasantola HS

Viikko sitten lauantaina Pornaisissa vietettiin hautajaisia, joiden muisteluosio jäi lyhyeksi, koska juuri kuukaan ei tuntenut vainajaa.

Se kuitenkin tiedetään, että lapsena hän häpesi paksua kiharapehkoaan. Iltaisin hän yritti paperisykeröjen avulla suoristaa hiuksiaan, ettei koulussa seuraavana päivänä kiusataisi.

Muistojuhlissa oli läsnä satakunta ihmistä, koko suuri suku ja vähän kiinnostuneita kyläläisiäkin. Vain kaksi heistä oli tavannut vainajan elossa. Se ei ole ihme, sillä hautajaispäivänä hänen kuolemaansa oli kulunut 77 vuotta ja 166 päivää.

Onneksi suku on pitkäikäistä. Elossa on vielä vainajan 102-vuotias isosisko, Maila Nikula, ja veljentytär Leena Rechartt, joka viisivuotiaana pikkutyttöinä laski orvokkikimpun setänsä haudalle.

Viikko sitten hän teki sen uudelleen Pornaisten hautausmaalla, saman haudan ääressä. Siellä vietettiin vänrikki Jouko Juhani Nikulan toisia hautajaisia.

Ensimmäisissä hautajaisissa, kesäkuussa 1940, arkuu oli tyhjä mutta normaalin kokoinen. Toisella kerralla olisi voinut

luulla, että hautaan lasketaan lasta, sillä arkuu oli vain 77 senttiä pitkä.

Tällä kertaa arkun sisällä olivat kuitenkin vainajan luut. Ne oli löydetty kaksi vuotta aiemmin, kesällä 2015, Muolaan pitäjän Leipäsuolta Karjalankannakselta. Juuri siellä 20-vuotias Nikula oli kadonnut joulukuusena tiistaina 1939, kun talvisotaa oli käyty vasta kymmenen päivää.

Hänen äitinsä ei koskaan suostunut uskomaan poikansa kuolemaan vaan toivoi loppuelämänsä, että perheen kuopus palaisi kotiin.

Miehet tunnistettiin suomalaisiksi todennäköisesti sotilaspuvun olkapaletista, leijonanapista tai ehkä saappaasta.

Kesällä 2015 venäläinen Oleg Golovko ja hänen apurinsa etsivät sodassa kaatuneiden jäänteitä Äyräpään eteläpuolella. Nuoren koivikon vierestä he löysivät viistoreunaisen kuopan, joka näytti kranaatin jättämältä. He alkoivat kaivaa.

Puolen metrin syvyydestä löytyi kaksi lähes täydellistä luurankoa ja jäänteitä varusteista. Sotilassaapas, olkapaletti ja leijonanappi, alusvaatteiden nappeja, kampa, patruunoita, metallirasia ja kaksi tuntelevyä. Golovko soitti Suomeen ja kertoi löydöstään, otti kuvat tuntelevyistä ja läpiti apurinsa kanssa luut uudelleen peittoon.

Suomalaiset saivat itse kaivaa ja puhdistaa vainajansa.

Tapaaminen sovittiin seuraavalle kesälle, heinäkuun alkuun 2016. Suomesta paikalle lähtivät Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen vapaaehtoisetsijat Mika Albertsson ja Pekka Kalenius.

Golovko näytti heille löytöpaikan sijainnin. Se oli todennäköisesti sama paikka, jossa Nikula ja hänen joukkueoverinsa olivat aikanaan kaatuneet. Joku tai jotkut, todennäköisesti venäläiset sotilaat, olivat myös peitelleet ruumiit.

Albertsson ja Kalenius alkoivat kaivaa ja löysivät kaiken muun paitsi tuntelevyt.

”Golovkokin oli ihmeissään, kun levyt olivat kateissa”, Albertsson kertoo. ”Siinä moreeni pölyysi, kun hän etsi niitä.”

Pian kävi selväksi, että tuntelevyjä ei enää löytyisi. Niiden kohtalo ei koskaan selvinnyt. Todennäköisesti Golovkon apuri oli ottanut ne muistoksi tai myynyt eteenpäin. Takavuosina suomalaisten tuntelevyjä myytiin Viipurin torilla.

Onneksi oli kuvat. Muuten kuolleet olisivat jääneet tunnistamatta.

Albertsson ja Kalenius puhdistivat luut tiski- ja hammasharjojen avulla, kokosivat luurangot ja ottivat kuvia sekä niistä että löytöpaikasta. Sen jälkeen luiden matka jatkui mustissa jätäsäkeissä Viipuriin, sieltä arkussa Helsinkiin ja viimein miesten kotiseurakuntiin.

Viipurista tarvittiin viranomaisten todistus siitä, ettei jäänteiden mukana siirry taudinaiheuttajia. Sen jälkeen luut kuljetettiin Helsinkiin antropologin tutkittaviksi. Tämä varmisti luiden muodon ja rakenteen perusteella, että ne varmasti kuuluvat samalle ihmiselle. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen oikeusgenetiikan yksikössä tehtiin dna-testit, joissa Nikulan luusta eristettyä dna:ta verrattiin tämän sisarenpojan dna:han.

Tulos: *Ei voida sulkea pois sitä oletusta, että tutkitut jäänteet olisivat peräisin Jouko Nikulasta.*

Kuvista näkyy, että Jouko Nikula oli kaunis mies. Lapsuusajan valokuvissa hänet oli usein puettu valkoiseen mekkoon. Se oli yleinen tapa yläluokan keskuudessa monessa Euroopan maassa 1800-luvulla ja vielä 1900-luvun alussa.

Ja yläluokkaan Jouko-poika kuului, tai ainakin varsin vauraaseen suomalaisukuun. Koti oli Pornaisten Halkian kylän suurimmassa talossa, jossa uskottiin Jumalaan ja isänmaahan, pidettiin lapsen kurissa ja nuhteessa.

”Äiti tahtoi aina, että pysymme omassa pihassa leikkimässä emmekä lähteneet muiden pihalle. Kylän muut lapset tulivat sitten meidän pihallemme”, isosisko Maila Nikula muistelee.